

عملیات حفر چاه مجتمع قالیشویی حکمت، اولین مجتمع مدرن قالیشویی کشور در مشهد به زودی به اتمام می‌رسد. دکتر علیرضا سیدی رئیس هیئت مدیره شرکت فرشیان توس، موسس مجتمع قالیشویی حکمت با اعلام این خبر گفت: حفر چاه این مجتمع اکنون در عمق ۱۰۴ متری به آب رسیده و به زودی حفاری تا عمق ۱۲۰ متر به پایان میرسد و وی افزود با نصب لوله های جدار و پمپ این چاه به بهره برداری میرسد.

عملیات حفر چاه مجتمع قالیشویی به زودی به پایان می‌رسد

مدیر امور آب شهرستان مشهد در گفتگو با « نگاه نو» عنوان کرد

وضعیت نگران کننده منابع آب مشهد، چاه های غیر مجاز کشاورزی و قالیشویی ها

در حالی که در فصل بهار علاوه بر بارش های جبهه ای، بارش های همرفتی نیز فراوانی دارد،

رودخانه

وی به وضعیت رودخانه های شهرستان مشهد هم اشاره می کند و می گوید: مهمترین رودخانه این محدوده مطالعاتی، رودخانه کشف رود است که با طول تقریبی ۱۷۴ کیلومتر دارای آورد متوسط سالانه ۲۷/۸ میلیون مترمکعب است و پس از طی مسافت معادل ۳۰۰ کیلومتر در محلی به نام پل خاتون در شرق حوضه آبریز قبه قوم به هریرود می ریزد.

وی می افزاید: از سرشاخه های مهم کشف رود می توان بر شاخه های قرعی راست رودخانه کشف رود منشعب از ارتفاعات یانلود شامل فریزی، شاندیز، دولت آباد، گلکان، طرق، اسجیل، چکنه، اخمد، جافرق، مایان، دهیار و کنگ، زشک، خرمدره، کال تنگ شور و کال بیندک را نام برد و سرشاخه های قرعی چپ رودخانه کشف رود، منشعب از ارتفاعات هزار مسجد نیز را دکان، اراد، کار ده، ماه نسا، بقمچ و بهمن چاه است.

وقتی پای صحبت مهندس اکبر علیپور می نشینی و پا او درباره وضعیت آب در شهرستان مشهد صحبت می کنی آمار و ارقامی ارائه می کنی که بسیار تعجب برانگیز است. او که به ناگهی مدیریت امور آب شهرستان مشهد را بر عهده گرفته با وجود جوانی، اشراف کاملی بر وضعیت آب در استان و شهرستان مشهد دارد و دلسوزانه در جستجوی راههای عبور از بحرانی است که امروز مردم شهرستان مشهد با آن روبرو هستند.

مهندس علیپور در جای جای صحبت های خود به نقش بی بدیل مردم در مدیریت آب اشاره کرده و بر فرهنگ سازی در این زمینه تاکید فراوان می کند او در دوران مدیریت امور آب شهرستان نیشابور کار فرهنگ سازی در باره رفتار با آب را به مهد کودک ها برود علاوه بر آن با تشکیل «میز آب» تصمیم گیری ها در این خصوص را به سازمان های دیگر گسترش داد پایای بهره برداران آب را به این میز کشاند و با کمک گرفتن از اساتید دانشگاه فردوسی مشهد، مبنایی علمی برای تصمیمات میز آب به وجود آورد.

● کیفیت آب های زیر زمینی برای شرب در محدوده مطالعاتی مشهد در شرایط نامطلوب قرار دارد

حالا قرار است با مهندس اکبر علیپور درباره مسائل مختلف آب در شهرستان مشهد صحبت کنیم از وضعیت آبخوان ها، آمار بارش ها، مصارف مختلف آب در این شهرستان گرفته تا چاههای غیر مجاز و برداشت غیرقانونی از چاههای مجاز.

وضعیت بارش ها

مدیر امور آب مشهد درباره وضعیت بارش ها در این شهرستان می گوید: میانگین بارش ۴۵ ساله در محدوده مطالعاتی مشهد بهنگام سازی منابع آب ۲۷۰ میلیمتر است علاوه بر آن از نظر حداکثر و حداقل بارش در سال آبی ۷۷-۱۳۶۷ با ۳۷۷ میلیمتر به عنوان ترسالت و در سال آبی ۸۷-۱۳۸۶ با ۱۵۵ میلیمتر به عنوان خشکسالی بوده است.

در محدوده مطالعاتی مشهد حدود ۸۰ درصد بارش ها در ارتفاعات و چه در دشت در فصول زمستان و بهار واقع شده و حدود ۱۸ درصد بارش ما در فصل پاییز است. در فصل زمستان عمده بارش ها جبهه ای است

افتاده است میزان افت سطح در این منطقه در جنوب روستای چشمه گیلان به ۲۴متر در ۱۰ سال می‌رسد. در شمال غربی شهر مشهد در منطقه پیرانی و سه راه فردوسی نیز افت سطح به میزان ۱۵ متر گزارش شده است که به سمت مرکز دشت و رودخانه کشف رود از میزان افت کاسته می‌شود در اطراف شهر مشهد عمق سطح آب زیرزمینی در طول دروه آماری ۱۲ ساله با بالا آمدگی مواجه شده است در جنوب شرقی دشت مشهد در اراضی جیم آباد میزان افت سطح آب زیرزمینی بیشتر از ۱۶ متر به ثبت رسیده است که به سمت رودخانه کشف رود و خروجی دشت کاشش یافته است وی می‌افزاید: درحال حاضر از نظر وضعیت بهره برداری، دشت مشهد متوجه بحرانی است اما نه تنها بهره برداری از آن کاهش نیافته بلکه چاه در آن روندی افزایشی داشته است هر چند برداشت آب از ۲۵۰۰ حلقه چاه در سال ۱۳۶۲ مقدار ۱۱۵۹ میلیون مترمکعب بوده که برداشت آب از ۸۶۰ حلقه چاه در آخرین آمار برداری در سال ۱۳۸۹ میزان برداشت از چاه ها به ۸۵۵ میلیون مترمکعب رسیده است.

میلیون مترمکعب است که با فرض برگشت ۳۳ درصد از آب برداشتی که معادل ۴۰۴ میلیون مترمکعب است، متوسط مصرف حاصل سالانه معادل ۷۸۹ میلیون مترمکعب بر آورد می‌شود لذا مصرف خالص از منابع آب در این محدوده ۱/۱۳ برابر بیشتر از پتانسیل تجدیدپذیری آن بوده و این محدوده در شرایط عدم تعادل بیلان منابع می‌باشد و از نظر تامین منابع آبی برای تقاضای موجود، پایدار نیست وی می‌گوید: بر اساس استاندارد برای رسیدن به پایداری، این نسبت باید به ۱/۷ کاهش پیدا کند به عبارت دیگر در محدوده مطالعاتی مشهد هیچ آبی برای تخصیص جدید وجود ندارد و باید از تخصیص های داده شده، برای دستیابی به پایداری کاسته شود.

برنامه های امیدوار کننده

آمار و ارقامی که مهندس علیپور ارائه می کند از بحران آب در استان و محدوده شهرستان مشهد شامل شهرهای مشهد، چناران، فریمان و طرغبه و شاندیز حکایت می کند اما چه باید کرد؟ مهندس علیپور در همین خصوص به نکاتی اشاره می کند که

۱۷ چاه غیر مجاز در قالیشویی ها شناسایی شده که پنج چاه غیر مجاز را تاکنون پر کرده ایم و به بقیه هم تا پایان امسال مهلت داده شده است.

یک تحلیل کلی

مهندس اکبر علیپور تحلیلی از وضعیت منابع و مصارف آب محدوده مطالعاتی مشهد را ارائه می کند و می گوید: میانگین بارش ۴۵ ساله در سطح محدوده مطالعاتی مشهد ۲۷۰ میلیمتر است بنابر این متوسط بارش در این محدوده ۶۶۳٫۸ میلیون مکعب است که حدود ۷۴ درصد آن تبخیر شده و از دسترس خارج می‌شود در نتیجه میزان آب تجدیدپذیر طبیعی که به صورت روان آب در این محدوده جاری می‌شود و یا نفوذ می کند و منابع زیرزمینی آب را تغذیه می کند در حدود ۶۸۶ میلیون متر مکعب است که با در نظر گرفتن دامنه تغییرات بارش در ترسالی ها و خشکسالی ها، میزان حجم آب تجدید پذیر طبیعی بین ۹۳۲ میلیون مترمکعب و ۳۹۱ میلیون مترمکعب برآورد می‌شود اما با فرض متوسط روان آب خروجی اندازه گیری شده در دوره آماری در ایستگاه اولنگ اسدی که ۲۸ میلیون مترمکعب است و متوسط حجم آب زیرزمینی خروجی که ۱۲ میلیون متر مکعب است و با احتساب آب انتقالی از سد دوستی به شهر مشهد که به طور متوسط ۵۲ میلیون مترمکعب می‌باشد میزان متوسط آب تجدید پذیر واقعی معادل ۶۹۸ میلیون مترمکعب برآورد می‌شود. براین اساس سرانه آب تجدید پذیر واقعی در این محدوده ۲۳۸مترمکعب به ازای هر نفر خواهد بود که در مقایسه با استانداردهای جهانی نشانگر وضعیت (کمیایی مطلق) از نظر سرانه آب تجدیدپذیر است

وی می‌افزاید: طبق نتایج آخرین آمار در سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۹ سالانه حدود ۱۰۰۸ میلیون مترمکعب برداشت از منابع زیرزمینی آب و حدود ۵۰ میلیون مترمکعب برداشت سطحی از سدها، انهار و رودخانه های داخلی محدوده مطالعاتی مشهد وجود دارد در مجموع با احتساب حجم آب انتقالی از سد دوستی به شهر مشهد در حال خوش بینانه به میزان ۷۵میلیون مترمکعب، کل برداشت از منابع آب معادل ۱۲۰۵

امیدوار کننده است وی می‌گوید : در سال های گذشته برداشت بی رویه آب در استان و در کشور زیاد بوده است قسمت عمده این مشکل از بخش کشاورزی اتفاق افتاده است بخشی از اضافه برداشت ما هم مربوط به چاه های غیر مجاز است بخش دیگر آن مربوط به چاه هایی است که مجوز دارند اما حجم برداشت آنها بیش از حد مجاز بوده است به هر حال بر اساس تصمیمات شورای حفاظت آب استان بایستی اینگونه برداشت ها در ۲ سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ کاهش پیدا کند برای اینکار ما به ابزار کنترلی نیاز داشتیم که کنترول های جسی می‌شوند از آن جمله هستند بیش از ۹۹ درصد چاه های کشاورزی استان را به کنترول های هوشمند که میزان برداشت آب را به دقت کنترل می کند مجهز کند با این کار بهره بردار می‌داند که چه حجمی از آب را در اختیار دارد و آن را مدیریت می کند و به این ترتیب چاه های کشاورزی تحت کنترل قرار گرفت بخش صنعت هم در مشهد بخش مهمی از برداشت آب را دارد که این بخش را هم در دستور کار قرار داده ایم و داریم با سرعت کنترول های هوشمند را در این بخش هم نصب می کنیم که برداشت آنها به اندازه معینی انجام می‌شودوی می‌افزاید از اقدامات خوبی که انجام شده تشکیل شورای عالی آب بود که بعداز مدت ها در دولت جدید تشکیل شد و تصمیماتی در سطح کلان برای مدیریت آب کشور گرفته شد و ما به سمت نگاه جهانی به آب حرکت کردیم در واقع باید بینیم چقدر بارش و آب تجدید پذیر داریم در مقیاس جهانی گفته می‌شود اگر کشوری در صد از منابع آب تجدید پذیر خود را برداشت کند وضعیت خوبی دارد و اگر بین ۲۰ تا ۴۰ درصد برداشت کند عملا وارد بحران شده است.

و اگر از ۴۰ درصد بیشتر برداشت کند وارد مرحله فوق بحرانی شده است در کشور ما و در استان خراسان برداشت آب بالاتر از ۴۰ درصد است بنابر این سیاست گذاری ها اینگونه شد که منابع آب تجدید پذیر در هر

دشت مشخص شده و بر این بر در صدهای مشخص برای هر دشت تخصیص پیدا کند که این کار انجام شده و ما باید برابر با همان میزان برداشت کنیم که انشالله... با کنترل و مدیریت در سال های آینده شاهد این باشیم که سطح آب های زیرزمینی در دشت ها از این بیشتر نشود یک دستگاه اجرایی امکان پذیر نیست باید تمام دستگاه های مرتبط حساسیت کار را در ک کنند مردم باید به ۱/۷ کاهش کنند حتی سیاست های الگوی کشت هم باید تغییر کند لذا تنها سازمان آب منطقه ای نمی تواند نسخه بحران را بپيچند.

چاه های غیر مجاز:

از مهندس علیپور درباره چاه های غیر مجاز می پرسیم و اینکه چاه های غیر مجاز حتی گاهی میزان برداشت آنها نسبت به کل برداشت آب مقدار کمی باشد تا چه حدی می‌تواند آسیب رسان باشد وی می‌گوید : در حال حاضر چاه های غیر مجاز شناسایی شده و در محدوده شهرستان مشهد ۲۵۵۰ حلقه چاه است که در مجموع ما از ابتدای سال جاری ۴۷۰ حلقه چاه غیر مجاز را پر کرده ایم و چیزی در حدود ۲۰۸۰ حلقه چاه باقی مانده است پروسه پر کردن این چاه ها این است که اول شناسایی کنیم بعد اخطار می دهیم که پر کنند و بعد از انعام مهلت داده شده.

اگر پر نکردند به دادگاه مراجعه می کنیم و حکم می گیریم و در معیت نیروی انتظامی برای پر کردن چاه غیر مجاز اقدام می کنیم علاوه بر آن سعی می کنیم از حفر چاه غیر مجاز هم جلوگیری کنیم که گروه های گشت و بازرسی ما شبانه روزی و حتی روزهای تعطیل فعال هستند و از ابتدای امسال ۵۱ دستگاه حفاری غیر مجاز را توقیف کرده ایم در این خصوص بزرگترین مشکل ما نبود اعتبار لازم برای این اقدامات است که اگر اعتبار کافی در اختیار ما قرار گیرد به سرعت چاه های غیر مجاز را پر می کنیم.

● از ۲۵۵۰ حلقه چاه غیر مجاز شناسایی شده در محدوده شهرستان مشهد ۴۷۰ حلقه چاه را پر کرده ایم

چاه های غیر مجاز قالی شویی ها

مدیر امور آب شهرستان مشهد همچنین درباره چاه های غیر مجاز بر خی قالیشویی ها می‌گوید: هر چند قسمت اعظم چاه های غیر مجاز، چاه های کشاورزی است و تعداد کمتری صنعتی و خدماتی می‌باشد اما به هر حال با کار غیر قانونی باید برخورد شوددر سنوات قبل ۱۷ حلقه چاه غیر مجاز در قالیشویی ها شناسایی شد، که تاکنون ۵ حلقه آن را پر کرده ایم و پر کردن ۱۲ چاه غیر مجاز قالی شویی ها در دستور کار قرار دارد البته برای قالیشویی ها در یک مجتمع قالیشویی در برزش آباد مجوز حفر چاه صادر شده که این قالیشویی در صد از آنجا جمعیت بشود تا بتوان آب مصرفی آنها را مدیریت کرد که این تصمیم، تصمیم بسیار خوبی بوده که به ساماندهی کار کمک زیادی می کند وی می‌افزاید: ما طبق روال به چاه های غیر مجاز قالیشویی ها اخطار داده ایم و اگر طبق مهلت داده شده چاه ها را پر نکنند اقدام می کنیم و بر اساس تصمیمات گرفته شده این کار باید تا پایان امسال انجام شود

هم باشد، عقل حکم می کند که خاکریز ها را تراشیم اما اگر این خبر به تواتر رسید و آگاهان و مطلعان جنگ را نه یک احتمال که یک واقعۀ تقریباً حتمی دانستند، عقل و احساس و منطق و... متفق القول می‌شوند که نه تنها نباید خاکریز ها را تراشید بلکه همه توان را باید گذاشت برای تقویت خاکریز. باید ارتفاع و قطر خاکریز را ارتفاع داد تا در فر دای خطر، پشت آن سنگ گرفت. خوب، نه جنگ فقط نبرد تنگن ها و تانک هاست و نه طراحی و سیستم سازی دفاعی خاص این نوع جنگ است. وقتی همه آگاهان به صراحت، بلکه به فریاد می گویند جنگ آینده، جنگ آب است، یعنی باید خاکریز های متناسب این نبرد را آماده کرد. وقتی آما ها

سخن اول خاکریز را تراشید!

و نمودار ها به کاهشی کاهش چشم گیر بارندگی بی کاغذ می‌نشینند باید به تدبیر و برنامه ریزی و طراحی برخاست. همین روز ها بود که گفتند، کاهش بی سابقه باران، رکورد ۵۰ سال پیش را شکست و همین هم خبر شد و جریده به جریده و رسانه به رسانه را می‌پسود و به گوش هوش مردم رسید، این خبرسانی باید خبرخوانی و عمل را هم در پی داشته باشد. نمی بینیم درخت ها ایستاده، لحظه، لحظه، دارند می میرند؟ نمی بینیم زمین دارد به خودخوری مبتلا می شود؟ نمی بینیم دست و چهره مردمان کشاورز، هزار شیار برمی دارد که می‌توان در آن کاشت و داشت و برداشت، داشت. نمی بینیم بره ها، بزرگ نشده راهی سلاخ خانه ها می‌شوند؟ نمی بینیم روزگار و زمین درخت را؟ چرا می بینیم اما نمی دانم چرا باور نمی کنیم و به اصلاح امور بر نمی خیزیم؟ آب دارد چنان کم می‌شود و افت عمیق تر می‌شود که گویی زمین را از زیر پای ما می‌کشند اما باز هم گامی دردت بر مسیر اصلاح بر نمی داریم. آمار مصرف خانگی ما بالاست و صنایع آب بر هم بالاتر از آب بری، آب بلعی گرفته اند! دشت شده است تن هزار زخم از بس چاه حفر شده است. یک مسابقه «بدبهره روری» برپاست انگار. هر کس بدتر بتواند از آب بهره کشی کند، دستش بالا می‌رود! به آفرهایی که در چراید است نگاه کنید! خبر ها را دوباره مرور کنید. کاهش باران و فرونشست دشت ها را باز هم با توجه بیشتر بخوانید. حالا به اول این یادداشت برگردید و خبر جنگ ناگزیری که در راه است و پشت خاکریز کوتاه شده بهره وری نمی‌توان امید نجات داشت. باید همین امروز کاری کرد. این هم نه از باب وقت شناسی بلکه به مصداق دریافت حداقل هاست، باید جدی گرفت و این جدی گرفتن باید صاحبان حرف هم با رعایت حرفه ای گری، به وطن باشند. متولیان امر نیز با جذب اعتبارات ویژه و برنامه ریزی اصولی، از چرخه خارج کردن چاه های غیر مجاز و... اصل حراست از این نعمت خدادادی را اجرائی کنند. این البته شاید منافع کوتاه مدت عده ای را تحت تأثیر قرار دهد اما منافع بلند مدت ملی و آحاد مردم و صاحبان حرف آب بر، اقتضا می کند همین امروز با جدیت مسئله را مورد نظر قرار دهند و امید به فردا را در دل مردم زنده نگهدارند و با کاهش مصرف آب در راستای اقتصاد مقاومتی هم گامی بلند بردارند.

وی می‌افزاید: این مجتمع چون دارای تمام مجوز های قانونی هست و اسام معتبری دارد و نظیر اینجا در مشهد نداریم تصمیم گرفتیم واحد قالیشویی خود را به این مجتمع منتقل کنیم.

طلا یی: بهترین واحد قالیشویی مشهد را در مجتمع قالیشویی حکمت احداث می کنیم